

Виховання естетичного смаку в майбутніх учителів музики у вищій китайській школі

Лінь Ваньї

Розвиток естетичного виховання в Китаї окреслено в змісті доповіді Генерального секретаря Сі Цзіньпіна про освіту та духовність на Національній конференції з освіти. У оприлюдненому документі «Погляди щодо всебічного зміцнення та вдосконалення шкільного естетичного виховання в нову еру» (2020) акцентовано увагу на потребах: переосмислення, поглиблення, оновлення, зміцнення функцій та змісту естетичного виховання в системі освіти; посилення формування світобачення та естетичних смаків молоді; виховання моральних, інтелектуальних, фізичних, художніх та трудових навичок. У цьому документі, генерованому Генеральним офісом Центрального комітету Комуністичної партії Китаю та Генеральним офісом Державної ради КНР, наголошено на ціннісній функції естетичного виховання, запропоновано вдосконалювати дизайн естетичного виховання, розширювати шляхи реалізації естетичного виховання, зміцнювати організаційно-методичне забезпечення естетичного виховання [8].

До 2035 р. заплановано сформуванню диверсифіковану та якісну систему естетичного виховання в сучасних коледжах та університетах з китайською специфікою. Зазначено три ключові сфери, як-от: універсальна мистецька освіта, професійна мистецька освіта та підготовка вчителів мистецтва в коледжах та університетах. Такі сфери зміцнюються та вдосконалюються завдяки інтеграції

мистецтва з естетичною освітою. Тому естетична освіта в коледжах і університетах має бути зосереджена на реформі та розвитку мистецької освіти. Наявна увага з боку державних управлінських органів свідчить про наявну стратегію розвитку естетичного виховання молоді в Китаї.

Естетичний смак як категорія теорії виховання (у педагогіці розглядається в темі «Зміст виховання») посилається на почуття та емоції. У науковій праці Чжао Янь [8] зазначається про важливість виховання естетичних почуттів учителів музичного мистецтва. Естетичний смак залежить від сформованих естетичних здібностей учителів музичного мистецтва. Беззаперечно, музика і музичні твори розглядаються як першочергові чинники виховного впливу.

У Китаї, як зазначають дослідники Інсю Фан, Пей Жуй, Чжан Ї [1, 2, 6], музична освіта має неабиякий шлях розвитку, однак існують певні труднощі, що заважають руху вперед до поставлених ідеалів. Красива музика виховує естетичний смак, почуття, гармонізує внутрішній світ людини та викликає позитивні емоції. Музична освіта є унікальною соціальною діяльністю людей, відображенням політики, економіки та культури, синхронізована з розвитком суспільства. Досвід усієї історії людства показує, що жодне суспільство, жодна соціальна група і навіть жодна пересічна особистість не можуть жити без музики. Звісно, музика об'єктивно необхідна для життя людини,

а значить, у людини є потреби в творах музичного мистецтва. Музичне виховання, безумовно, впливає на естетичний смак молоді. Вочевидь існує зв'язок між музичним та естетичним вихованням, ставлення до предметів оточуючого світу виховується через музику.

Як відзначають китайські вчені Хан Ліян, Хуан Цзін, Чжан Кехай, Фу Шенлі [4, 5, 7], виховання естетичного смаку вчителів музичного мистецтва є цілеспрямованим процесом впливу на естетичний світогляд, розвиток відповідних здібностей. Важливими є ціннісні орієнтації, які закладаються в китайській вищій школі, як-от: естетичне ставлення до поглядів і переконань, ідеали, уява, діяльність, спрямована на створення краси й самовідтворення у власних освітніх продуктах. У процесі виховання естетичного смаку вчителів музичного мистецтва чільне місце займають емоції, бо вони виявляються під час аналізу та відтворення музики, передаються викладачем педагогічними засобами (формами, методами, прийомами навчання і виховання). Разом з цим виховується повага, довіра, доброта, чуйність, співчуття в майбутніх учителів музики. Формується внутрішній світ особистості, у якому естетичний смак відіграє неocenенну роль. Зауважимо про те, що в підготовці вчителів музики в Китаї недостатньо звертається увага на емоційне виховання. На відміну від цього перебільшується роль технології та техніки в музичній підготовці. Тому, вважаємо доцільним посилення виховання естетичного смаку вчителів музичного мистецтва та його складових, до яких відносимо емоції, почуття, естетичні цінності та світогляд.

Зазначимо про те, що термін «виховання естетичного смаку вчителів музичного мистецтва» у китайській літературі підміняється терміном «естетична підготовка вчителів музики». На наш погляд, значної різниці не спостерігається, оскільки мета і завдання співпадають — виховання естетичної культури вчителя музичного мистецтва.

Про можливість впливу музичного мистецтва на виховання естетичного смаку вчителів музичного мистецтва, а також виховання цієї якості в учнівської молоді зазначено в науковій праці Чжаї Ї [6]. У Китаї школярі знайомляться з музичною освітою в молодших класах та займаються музикою щотижнево дві години. Як результат, у молодшій школі вони оволодівають грою на музичному інструменті — соло та в оркестрі, співами, зокрема в хоровому колективі, складають мелодії, «читають» тексти дитячих музичних творів. Також опановують знання з музичної літератури, сольфеджіо, розвивають слух музичних творів. Як відзначає цитований дослідник, у Китаї немає музичних шкіл для дітей (в Україні вони працюють і називаються закладами початкової мистецької освіти). За бажанням китайська родина може наймати учителів музики для приватних занять з їхніми дітьми.

Консерваторії Китаю описує китайський дослідник Пей Жуй [2]. У статті він називає Ксинхайську, Сичуаньську, Харбінську, Шеньянську консерваторії. У них працюють досвідчені викладачі, котрі навчалися за кордоном, вернулися на батьківщину і відкрили Пекінську, Тяньцзинську, Шанхайську консерваторії, музичні відділення в деяких університетах. Під час вступної кампанії абітурієнти складають загальноосвітній рівень і рівень оволодіння грою на музичному інструменті або співи, витримують іспити з гармонії, музичної грамоти, музичної літератури, сольфеджіо. У консерваторіях вони вивчають акомпанемент експромтом, візуальний спів, методику викладання, народні китайські інструменти та китайський вокал, педагогіку, психологію.

Окрім консерваторій, у Китаї працюють середні музичні навчальні заклади, до яких абітурієнти вступають після закінчення закладів загальної середньої освіти. Вони отримують диплом молодшого фахівця і мають право викладати в початковій школі чи в дитячих навчальних закладах освіти. Згадаємо про оперні

школи Китаю, які мають відмінності від європейських шкіл.

Китайські вчені пропонують сучасний напрям роботи вищої школи — організувати обмін між освітянами з питань виховання естетичного смаку вчителів музичного мистецтва. Базовим механізмом є спілкування, завдяки якому відбувається обмін кращим педагогічним досвідом з естетичного виховання молоді загалом. Якщо глибше зануритися в механізми спілкування, то слід зауважити, що комунікації і способи міжособистісного комунікування також виховують естетичний смак людини. Нині не можна працювати в закритому просторі, потрібно створювати відкрите середовище для повноцінної самореалізації учасників освітнього процесу. У такому середовищі виховується естетичний смак молоді на фоні сприйняття культури інших країн, національних звичаїв і традицій, інтеркультурних відносин у всіх сферах. Професіоналізм вчителів музичного мистецтва в інтеркультурному середовищі є значно ємнішим і глибоким за змістом, а для виховання естетичного смаку молоді — просторовим і всеосяжним [3].

На основі аналізу наукової літератури [9, 10] з'ясували, що помилковою думкою є обмеження навчання і виховання лише однією спеціальністю чи спеціалізацією та відсутність проникнення в інші спеціальності, галузі та сфери їх реалізації. Безумовно, процеси виникнення і становлення спеціальностей в минулому базувалися на доведенні унікальності та відсторонення від інших спеціальностей, щоб показати перевагу серед інших. Так, у Китаї культивуються піаністи, а за кордоном — музиканти. Зарубіжний досвід переймається у вищій китайській школі та запозичуються кращі зразки підходів до музичних спеціальностей.

Практика оновлення вимог до спеціальностей засвідчила, що перспективним підходом у вищій освіті є інтеркультурний підхід, у межах якого розкриваються міждисциплінарні зв'язки. Тому спілкування в межах співробітництва між фахівця-

ми різних спеціальностей є необхідною умовою посилення виховного впливу на учасників освітнього процесу. Це не лише розширює їхнє самопізнання, але й виховується естетичний смак особистості різноманітним та еkleктичним. Тож спілкування, навіть, називають методом швидкого навчання, бо збагачує всіх зацікавлених у естетичному вихованні молоді новими підходами та певними інноваціями, популярними освітніми трендами. Цілком погоджуємося з дослідниками [4, 7] в тому, що на практиці бракує досвіду спілкування з питань виховання естетичного смаку майбутніх учителів музичного мистецтва. А ще спілкування є довготривалим процесом, тому вимагає насичення цікавим змістом, інноваційними формами і методами естетичного виховання.

Стратегія розвитку естетичної освіти спрямована на вдосконалення механізмів оцінки художньої якості студентів, форм і методів контролю та оцінювання результатів навчання майбутніх учителів музики. Навіть, запропоновано включати естетичну освіту в загальну оцінку викладацької діяльності в роботі із здобувачами вищої освіти.

У Китаї приділяється увага позааудиторній роботі за принципами просування шкільної діяльності, провінційних обмінів та національних виїздів, використовуються виховні можливості кампусу. Організується понад 15000 практичних заходів з естетичного виховання, таких як: чудові класичні репертуарні вистави, лекції експертів та робочі виставки, які приносять користь десяткам мільйонів студентів у більш ніж 2000 коледжах та університетах по всій країні. Популяризується шкільна спортивна та художня освіта для поширення досягнень китайської чудової традиційної культури, показу досягнень шкільного спорту та мистецької освіти суспільству через усі засоби масової інформації [8].

Особливостями естетичного виховання в Китаї є сильна його ідеологічна спрямованість на дотримання цінностей традиційної китайської культури та формування культурної обізнаності майбутніх фахівців

(культурна суб'єктність, культурна відповідальність). Характерною особливістю є поєднання естетичного, морального, інтелектуального, фізичного, художнього та трудового виховання молоді, а також усі суб'єкти освітнього процесу мають змогу розвивати власні естетичні здібності. Заплановані виховні заходи адаптуються до місцевих і сільських регіонів.

Заслуговує уваги ідея неперервної естетичної освіти, у межах якої розробляється й вдосконалюється система навчальних програм естетичного виховання, котрі поєднують університети, середню та початкову школи. Такі програми враховують вікові особливості здобувачів різного рівня освіти. Увага освітян прикута до посилення практичної підготовки та методики естетичного виховання, побудова своєрідної системи навчання за уявною формою «базові мистецькі знання + базова художня грамота + спеціальні мистецькі спеціальності» [10].

У Китаї обговорюється думка про стандартизацію курсів публічного мистецтва, зміцнення конструкції навчальних матеріалів курсів публічного мистецтва та оновлюється «Управлінський план для курсів публічного мистецтва в коледжах та університетах». Усі коледжі та університети мають популяризувати заклади управління мистецькою освітою, включати публічні курси мистецтва та мистецькі практики в плани підготовки талантів коледжу, включати їх у шкільні навчальні плани, запроваджувати систему управління кредитами та заохочувати і проводити міжкампусні факультативні публічні мистецькі курси та взаємне визнання кредитів. Щоб отримати диплом, кожен здобувач має отримати кредити за курс публічного мистецтва, необхідні для зарахування.

Для проведення насичених і яскравих мистецьких заходів застосовується метод заохочення, а також організуються мистецькі заняття з урахуванням популярних тенденцій в мистецтві, можливостей кампусів, характеристик здобувачів вищої освіти та освітніх характеристик. Ефективними є публічні демонстрації

мікрокурсів художньої освіти, створення мистецьких товариств у коледжах та університетах, активізація зусиль для виявлення, відбору та навчання учасників мистецьких груп, а також сприяння розвитку культурної діяльності в університетських містечках.

Не залишається поза увагою керівна роль партійних комітетів, котрі працюють у закладах вищої освіти. Цим комітетам належить керівна та організаційна роль в естетичному вихованні молоді, хоча останнім часом проявляється автономність коледжів та університетів. Вони намагаються створювати органи самоуправління, самостійно покращувати робочі механізми прийняття рішень, оцінювання результатів. Секретарі, директори та відповідальні особи займаються самовихованням з питань естетичної культури та підвищують кваліфікацію викладачів відповідних кафедр та відділів. Вони формують відповідальність і співпрацю персоналу. Важливою є фінансова сторона естетичного виховання, в бюджеті закладаються кошти на витрати, пов'язані з естетичним вихованням молоді.

 дним з напрямів виховання естетичного смаку вчителів музичного мистецтва виокремимо активізацію процесів самовдосконалення на основі естетичних потреб і мотивації естетичного самовиховання. Нам імпонують поради дослідників [7, 10], як-от:

- знаходити час, щоб послухати кращі музичні твори відомих музикантів і співаків Китаю та з інших країн, бо мистецтво слухати викликає емоційні переживання в музично-естетичній діяльності та запам'ятовування красивих звуків, смислових текстів, фонового аранжування є досягненням у самовихованні та самовдосконалюванні людиною естетичних знань і вмінь;
- удосконалювати вміння читати і слухати ноти, співати, грати на клавішних інструментах, диригувати і вчитися застосовувати один або два музичні інструменти в процесі неперервної освіти від навчання в школі, університетське

навчання, викладання музичних дисциплін до самозростання і самовдосконалення впродовж життя;

- розширювати знання про естетичне виховання та поєднувати з іншими галузями, що й розвиває раціональне мислення, інтелектуальні здібності;
- накопичувати життєвий і професійний досвід, оскільки прагнути до естетичного ідеалу, оцінювати можливості його досягнення вимагає адекватної самооцінки та рефлексії набутих знань і вмінь упродовж професійної кар'єри.

Отже, поняття «естетичний смак майбутніх музично-педагогічних працівників» визначаємо як здатність сприймати й відтворювати красиві музичні твори в педагогічній діяльності, мати стійке емоційно-оцінне ставлення до прекрасного з позиції ідеалів та цінностей, вміння розвивати естетичні здібності школярів засобами музики. Згідно з теорією виховання, формування естетичного смаку вчителів музичного мистецтва є цілеспрямованим процесом впливу на естетичний світогляд, розвиток естетичних здібностей. Учитель музичного мистецтва виховує естетичний смак школярів, виконуючи важливу місію — сформувати гармонійно розвинену особистість у шкільні роки.

Література

1. *Іньсю Фан*. Мистецький курс викладання «Естетика в музиці» // *Культура*. 2007. № 27. С. 185–187.
2. *Пей Жуй*. Консерваторії Китаю як вищий щабель національної фортепіанної освіти: історіографія питання // *Аспекти історичного музикознавства*. 2022. Вип. XXIX. С. 217–236.
3. *Товбич В., Слепцов О., Дьомін М., Козакова О.* Філософсько-релігійні вчення Китаю як основа мистецтва і архітектури // *Просторовий розвиток*. 2023. № 5. С. 121–128.
4. *Хань Ліян*. Дослідження питань модернізації системи естетичного виховання студентів закладу вищої освіти в нову епоху // *Пекінська освіта (вища освіта)*. 2019. № 1. С. 131–133.
5. *Хуан Цзін*. Історичні дослідження та сучасна інтерпретація поєднання морального виховання та естетичного виховання // *Журнал університету Янчжоу (вища освіта)*. 2006. № 4. С. 10.
6. *Чжан Ї*. Вокально-педагогічна творчість як передумова виконавської діяльності співака : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 17.00.03. Одеса, 2006. 19 с.
7. *Чжан Кехай, Фу Шенлі*. Побудова та інновація естетичного виховання у вищій професійній освіті // *Китайська освіта дорослих*. 2015. № 14. С. 80–82.
8. *Чжао Янь*. Про виховання естетичних почуттів вчителя музики. Сіань. Консерваторія Музика Фундація // *Департамент Мистецької освіти*. 2005. № 06. С. 13–16.
9. *Чжоу Мінь, Рибалко Л. С.* Поняття «естетичний смак музично-педагогічних працівників» у вітчизняній і китайській педагогічній літературі // *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика» (Харків, 12 грудня 2019 р.) / ХНПУ ім. Г. С. Сковороди*. Харків : Мітра, 2020. С. 311–314.
10. *Чжоу Сяолань*. Естетика в навчанні в коледжах та університетах Китаю, сприяння якості навчання // *Циньхай освіта*. 2004. № 11. С. 30–31.

10.01.2025

Відомості про автора:

Лінь Ваньї — здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди; Харків, Україна; email: 468916908@qq.com; ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2729-0506>; Google Scholar; науковий керівник — доктор педагогічних наук, професор Л. С. Рибалко, email: akme15@ukr.net